

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชน
บ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง

ผู้เขียน นางนิตา นันตะกุล

ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวรงค์ จันทรวิจิตร ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารกรณ์ บุญเชียง กรรมการ

บทคัดย่อ

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้มีความพร้อมและสามารถเลือกแนวทางการดูแลสุขภาพของตนเอง การศึกษาเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง กลุ่มตัวอย่างคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการทำครกหิน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้จำหน่ายครกหิน ผู้นำชุมชน บุคลากรสาธารณสุข และประชาชนที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกโดยวิธีการเจาะจง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ 7 คน กลุ่มในการสนทนา 19 คน และกลุ่มในการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสร้างขึ้นเอง โดยผู้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพครอบคลุม 4 มิติ ของสุขภาพประกอบด้วย มิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม และมิติทางจิตวิญญาณ โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสนทนางroup และการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่ได้จากเวทีสาธารณะ ครอบคลุมมิติสุขภาพทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนี้

ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านบวก คือ 1) ประชาชนได้รับการดูแลสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากหน่วยงานทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ 2) ประชาชนได้รับบริการส่งเสริมสุขภาพจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องด้านลบ คือ 1) เกิดโรคระบบทางเดินหายใจจากฝุ่นละอองในขั้นตอนการทำครกหิน 2) เกิดโรคระบบกระดูกและโครงร่าง จากพฤติกรรมการทำงานในท่าเดิมนานๆ ซ้ำซาก 3) เกิดอุบัติเหตุจากกระบวนการทำครกหินและการใช้วัสดุอุปกรณ์

ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตใจด้านบวก คือ 1) ประชาชนมีความพึงพอใจต่ออาชีพทำครกหิน 2) เป็นอาชีพอิสระที่สร้างรายได้ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนดีขึ้น 3) เป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของหมู่บ้านด้านลบ ได้แก่ 1) ประชาชนมีความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการทำครกหิน และแหล่งหินที่เริ่มหายากมากขึ้น 2) มีภาระหนี้สินเนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคมด้านบวก คือ 1) ประชาชนมีรายได้ ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น 2) มีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนดูแลและยกมาตรฐานการทำครกหินให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 3) มีคนมาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ทำให้การหมุนเวียนเศรษฐกิจดีขึ้นด้านลบ คือ 1) สัมพันธภาพระหว่างผู้ที่ทำครกหินและประชาชนในชุมชนลดลง 2) การขุดหินทำครกถือว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) ขยะจากเศษหินทำให้มีน้ำขัง และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายได้

ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณด้านบวก คือ 1) ประชาชนในชุมชนมีความรู้สึกภูมิใจในอาชีพ 2) เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีทางด้านงานหัตถกรรมหรืองานฝีมือ 3) เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในครอบครัวและในชุมชน เป็นรากฐานทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ด้านลบ คือ 1) การช่วยเหลือเกื้อกูล ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเสียสละระหว่างคนที่ประกอบอาชีพและประชาชนในชุมชนลดน้อยลง 2) การใช้เครื่องมือทุ่นแรงแทนแรงงานคน อาจจะทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำครกหินที่สืบทอดกันมาค่อยๆ สูญหายไป

ผลการศึกษา จากขั้นตอนของการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำครกหินบ้านไร่ศิลาทอง ในการเสนอทางเลือกและมาตรการในการป้องกันหรือลดปัญหาที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพต่อประชาชน

Independent Study Title Health Impact from Stone Mortar Making of People at
Ban Rai Sila Tong, Tambon Pichai, Amphoe Mueang
Lampang

Author Mrs. Nida Nuntakul

Degree Master of Public Health

Independent Study Advisory Committee

Assistant Professor Dr. Yuwayong Juntarawijit Chairperson

Assistant Professor Dr. Waraporn Boonchieng Member

ABSTRACT

Health impact assessment process is focused on building the participation of the people to be ready and able to choose their own health care management approach. This descriptive study aimed to study the health impact from stone mortar making of People at Ban Rai Sila Tong, Tambon Pichai, Amphoe Mueang Lampang. The samples are stakeholders in a stone mortar consisting of agents who sell stone mortar, community leaders, health personnel and people involved. The specific selection method is divided into 3 groups: the sample for interviewing included 7 people, discussions 19 people and 35 stakeholders were included for public scoping. The instruments used to collect data generated by the self-study within the concept of evaluating the impact of health coverage included 4 dimensions of health conditions: dimensional physical, emotional dimension, social dimension and spiritual dimensions, which were constructed by the researcher and reviewed by 3 experts. The methods used for data collection were indept interviews, focus group discussion and public scoping meeting. Content analysis was used to analyze the data.

The results showed that the scope and approach to evaluating health effects from the public forum. Dimensional health coverage both positive and negative as follows:

Positive impacts on physical health were; 1) people received health care from health personnel officials from organizations both inside and outside the community and 2) people received health services. Negative impacts were; 1) had respiratory diseases systems from dust in a stone mortar making steps 2) had musculoskeletal diseases from repeated sitting or standing position and 3) had accident from stone mortar making processes and stone equipment.

Positive impacts on mental health were; 1) people were satisfied with a stone mortar making 2) it is a freelance revenue that generated income for the family and community and 3) a career as a symbol of the village. Negative impacts were; 1) people felt stressed about the impact of a stone mortar making and a rare rocks are difficult to get and 2) had debt due to inadequate revenue expenditure.

Positive impacts on social health were; 1) people had income that made better economic for the community 2) had agencies to support and enhance the standard of mortar stone products as a product of a subdistrict and 3) the community was a study visited by others that lead to better economic in the community. Negative impacts were; 1) the relationship between the people who made stone mortar and people in the community was decreased 2) quarry stone as a natural resource and environmental destruction and 3) gravel from the stone may be a water container at will be the source of larvae of mosquito.

Positive impacts on spiritual health were; 1) people in the community are proud of their occupation 2) preserve cultural traditions in handicraft or craftsmanship and 3) a joint activity of people in family and community that lead to healthy community. Negative impacts were; 1) supporting and sacrifice among the people who made mortar stone and people in the community were decreased and 2) the use of machine may cause local knowledge about the legendary stone mortar making will be gradually lost.

The findings from the process of defining the scope and approach to evaluating the impact of health information can be used as base line data for organizations that work in relation to stone mortar making at Ban Rai Sila Tong, the proposed alternative options and measures in preventing or reducing problems from stone mortar making that may cause health impacts on the people.